

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift

Citation: Kierkegaard, Søren: "Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 7*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2002 , s. I. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-ae-txt-shoot-idf4320f91-1dd7-496d-a895-a0aa2b5d55e8.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 7

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

§ 3

Aarhundreders Beviis for Christendommens Sandhed

Problemet er stillet objektivt; den vederhæftige Subjektivitet tænker som saa: »lad det blot være vist og klart med Christendommens Sandhed, jeg skal nok være Mand for at antage den, det følger jo af sig selv.« Ulykken er blot, at Christendommens Sandhed har ved sin paradoxe Form¹ noget tilfælles med Brændenelden: den vederhæftige Subjektivitet brænder sig kun, naar han saaledes uden videre vil gribe til; eller rettere (da det er et Aands-Forhold, kan det jo kun forstaaes overført om at brænde sig selv) han griber den slet ikke, dens objektive Sandhed griber han saa objektivt, at han selv bliver udenfor.

1. Cfr. herom »Smulerne.«
(tilbage)

Egentligen dialektisk lader dette Argument sig slet ikke behandle; thi i sit første Ord forvandler det sig selv til en Hypothese. Og en Hypothese kan blive sandsynligere ved at holde sig i 3000 Aar, men derfor bliver den aldrig nogen evig Sandhed, der kan være afgjørende for Ens evige Salighed. Har ikke Muhamedanismen bestaaet i 1200 Aar? De atten Aarhundreders Tilforladelighed, det at Christendommen har gennemtrængt alle Livsforhold, omskabt Verden o. s. v., denne Tilforladelighed er netop en Svig, hvorved det besluttende og vælgende Subjekt fanges og gaaer ind i Parenthesens Fortabelse. Atten Aarhundreder har ingen større Beviiskraft end een Dag i Forhold til en evig Sandhed, der skal være afgjørende for en evig Salighed; derimod har atten Aarhundreder og Alt, Alt, Alt det, som kan fortælles og siges og gjentages i den Anledning, en Adspredelsens Magt, som distraherer ypperligt. Af Naturen er ethvert Menneske lagt an til at blive en Tænker (Ære og Priis være den Gud, som skabte Mennesket i sit Billede!). Gud kan ikke for, at Vane og Slendrian og Lidenskabsløshed og Affectation og Praten med Nabo og Gjenbo efterhaanden fordærver de Fleste, saa de blive tankeløse – og bygge deres evige Salighed derpaa og saa derpaa og for det Tredie derpaa – og mærke ikke, at Hemmeligheden er, at deres Tale om deres evige Salighed er Affectation, netop fordi den er lidenskabsløs, hvorfor den ogsaa ypperligt kan bygges paa Svovelstikke-Argumenter.

Argumentet lader sig derfor kun behandle rhetorisk¹. Sand Veltalenhed er nu vistnok en Sjeldenhed, den sande Veltalenhed vilde vel tage i Betænkning at bruge det: maaskee lader det sig deraf forklare, at Argumentet høres ofte. I sit Maximum vil Argumentet da ikke dialektisere (thi det er kun Fuskere der begynde saaledes, og saa først bag efter gribe til det Rhetoriske), det vil imponere. Taleren isolerer det betragtede eller det tvivlende Subjekt ud af al Forbindelse med Andre, og stiller ligeoverfor den stakkels Synder de utallige Slægter og Millioner Millioner Millioner, derpaa siger han til ham: tør Du nu være fræk nok til at nægte Sandheden, tør Du, tør Du indbilde Dig, at Du skulde have Sandheden og atten Aarhundreder, de utallige Slægter og Millioner Millioner Millioner skulle have levet hen i en Vildfarelse; tør Du, Du elendige Ene-Menneske, tør Du ville ligesom styrte alle disse Millioner Millioner Millioner, ja hele Menneskeheden i Fordærvelse; see, de staae op af Gravene, see, de gaae ligesom forbi min Tanke Slægt efter Slægt alle hine Troende, der fandt Hvile i Christendommens Sandhed, og deres Blik dømmes Dig, Dig Du frække Oprører, indtil Dommens Adskillelse forhindrer Dig fra at see dem, fordi Du blev funden for let, blev lukket udenfor i Mørke, fjern fra hiin evige Salighed o. s. v. Bag denne uhyre Slagorden (af Millioner Millioner Millioner) skjælver dog stundom den feige Taler, naar han bruger Argumentet, fordi han aner, at der er en Modsigelse i hele hans Adfærd.

1. Bedst maaskee med en humoristisk Vending, som naar Jean Paul siger: at om man opgav eller modbeviste alle Beviser for Christendommens Sandhed, blev det dog tilbage: at den har bestaaet i atten Aarhundreder.
(tilbage)

Synderen gjør han imidlertid ingen Skade. Et saadant rhetorisk Styrtebad fra en Høide af atten Aarhundreder er meget oplivende. Taleren gavner, om just ikke paa den Maade han mener, han gavner ved at udsondre Subjektet ligeoverfor andre Mennesker – ak, dette er en stor Tjeneste, thi kun faae Mennesker formaae dette alene ved sig selv; og dog er Forsøgelse i denne Stilling en absolut Betingelse for at komme ind i Christendommen. De atten Aarhundreder skal netop være Forfærdelse. Som Bevis pro er de i Afgjørelsens Øieblik for det enkelte Subjekt = 0; men som Forfærdelse contra ere de yderst fortræffelige. Kun er det et Spørgsmaal, om det skal lykkes Rhetoren at faae Synderen ind under Styrtebadet; han gjør ham nemlig Uret, da Synderen jo aldeles ikke udsiger eller nægter Christendommens Sandhed, men er ene og alene betænkt paa sit Forhold til den. Som Islænderen, efter Fortællingen, sagde til Kongen: det er for meget Deres Velærværdighed, saaledes kunde Synderen sige: det er for meget Deres Høiærværdighed, hvortil alle disse Millioner Millioner Millioner; man bliver saa fortunlet i Hovedet, at man hverken veed ud eller ind. Som ovenfor bemærket, det er Christendommen selv, der lægger en uhyre Vægt paa det enkelte Subjekt; den vil kun indlade sig med ham, ham, ham ene, og saaledes med Hver især. Det er forsaavidt en

uchristelig Brug af atten Aarhundreder, ved dem at ville lokke den Enkelte ind i Christendommen eller ængste ham ind: han kommer dog ikke ind. Og kommer han ind, kommer han det enten han har atten Aarhundreder for sig eller imod sig.

Hvad her er blevet antydet, have »Smulerne« ofte nok indskærpet, at der ingen ligefrem og umiddelbar Overgang er til Christendommen, og at derfor Alle, der paa den Maade ville skyde rhetorisk til for at faae En ind i Christendommen eller vel endog ved Prygl hjælpe En derind: alle disse ere Bedragere – nei: de vide ikke hvad de gjøre.